

aangedaan dan vrouwen; de verhouding is 6:1. Behalve de erfelijke voorbeschiktheid en ook onafhankelijk daarvan, ziet men haar bijna uitsluitend in dorpen in moerassige streken gelegen, of die veel van de overstromingen van de rivier te lijden hebben.

In Dalecarlië heerscht de kropziekte en de dysenterie endemisch. De krop ziet men in de dorpen rondom de hoofdplaats der provincie en die door hooge bergen omringd zijn; zij tast uitsluitend vrouwen aan, en is over het algemeen niet zeer hevig. In geene andere provincie wordt deze ziekte gezien. Aan den oever van het Siljam-meer heerscht ieder jaar de roode loop in Aug. en Sept. dan eens goed dan weder kwaadaardig, wanneer hij zich ook wel verder uitstrekt en eene werkelijke epidemie voor de gansche provincie wordt.

In Dahlsland is de croup endemisch in eene plek die 4 vierkante mijlen in omtrek heeft, en gelegen aan de uitmonding eener groote rivier in het groote Wenermeer en is zeer blootgesteld aan N. winden. De meeste gevallen komen gedurende het koude jaargetijde en bij het heerschen van N. winden voor. Kinderen van 1—6 jaren worden aangetast en van de 100 kinderen blijft ten hoogste $\frac{1}{4}$ vrij.

De provincie Bohuus, gelegen aan de kusten van de Noorzee is de hoofdzetel der Radesyge, die Lepra van het Noorden. In 1850 heeft Dr. KJARRULF, eerste geneesheer van het ziekenhuis voor lijders aan radesyge, een zeer compleet en uitgewerkt boek over deze ziekte geschreven, en aangetoond dat er volstrekt geen verband tusschen de syphills en deze ziekte bestaat, dat alléén de laagste volksklasse er door aangetast wordt, vooral de visschers, die hoofdzakelijk van visch leven, en daarbij een hoogst ellendig leven slijten en buitengemeen morsig zijn.

West-Gothland hoe gezond overigens ook, — waartoe zijne gunstige ligging niet weinig bijdraagt, — levert echter een voorbeeld, hoe hardnekkig de Zweedsche boer aan zijne overgeleverde vooroordeelen vasthoudt. Op eene bevolking van eenige duizende menschen nl., zal men nauwelijks één vinden, die geheel vrij is van schurft, die behalve door de onzindelijkheid, nog door een oeuwen her dagteeknend vooroordeel onderhouden wordt, dat de schurft voor alle andere ziekten behoedt, en dat men met schurft op zijn ligchaam voor geene andere ziekte behoeft te vreezen.

In Oost-Gothland is sedert 1825 de ophthalmia purulenta aegyptiaca ingesleept, en eerst in de laatste jaren is het gelukt haar voor goed paal en perk te stellen, nadat zij menigvuldige slagtoffers had gemaakt. In de provincie Blekingen en vooral in de stad Carlshamm met 6000 inw. in eene der valleijen en aan twee zijden door hooge bergen ingesloten, zijn de congestiën naar het hoofd, en de ontsteking der harsenen epidemisch, vooral onder kinderen van 1—4 jaren, zoodat er volgens de statistieke bescheiden 30—40 van de 100 daardoor worden aangetast. De ziekte heerscht vooral in de herfst en het voorjaar.

Onder de endemische ziekten van geheel Zweden mag men de tuschenpoozende koortsen, de scrophulosis, de

pyrosis en de chlorosis tellen. De intermittentes komen in Zweden van de zuidelijkste provinciën tot aan de 60° breedtegraad aan de kusten van de Baltische zee voor, hoogst noordelijk ontmoet men ze zeer zeldzaam, en dan nog wel bij menschen, die gedurende eenigen tijd zich in het Z. hebben opgehouden en nu naar hun land terugkeeren; hooger dan 60° breedte, zijn intermittentes bepaald onbekend, overigens zijn zij in Zweden over het algemeen vrij goedaardig. De scrophulosis is hier algemeen onder het volk tot op de 63° breedtegraad, hooger ten noorden wordt ook zij zeer zeldzaam. Hare toenemende verspreiding in het zuiden vooral, dagteekent sedert het invoeren van den aardappel, over het algemeen is zij vrij goedaardig. De meest voorkomende ziekte echter, die zich van de zuidelijkste tot de noordelijkste grens uitstrekt en die door onzen schrijver, eene nationale ramp genoemd wordt, is de pyrosis. De oorzaak zoekt hij vooral in het onmatig gebruik van brandewijn, gevoegd bij een zeer zwaar voedsel, bestaande bij de handwerklieden uitsluitend uit gezouten spijzen, gezouten of gerookt vleesch en spek, aardappelen, gestremde melk en hard brood, meestal van gerst of haver gebakken. Sedert 20 jaren heeft zich onder de landelijke bevolking van Zweden de chlorosis in zoodanig hevigen graad gevestigd, dat zij als de heerschende ziekte der jeugd beschouwd wordt, vooral worden de meisjes tusschen de 15—20 jaren aangetast, maar ook chlorotische jongelingen zijn geene zeldzaamheden. Eene niet chlorotische vrouw is eene uitzondering. Het volk beschouwt deze nieuwe ziekte als eene straf van den hemel, en als voorlooper van het einde der wereld, als een bewijs van steeds toenemende verzwakking des menschelijken geslachts. Huss heeft met zorg naar de oorzaken dezer ziekte gezocht en gevonden, dat zij gelegen zijn in een schrikbarend toenemend gebruik van sterke drank, waar aan zelfs zeer jonge kinderen zich schuldig maken, en het verlaten der vroegere, voor het klimaat zoo geschikte kleeding gepaard met de sterk toenemende afkeer voor het boerenwerk onder het vrouwelijk gedeelte der landelijke bevolking. Het gebruik van sterke drank is eerst sedert 40 à 50 jaren zoo sterk toegenomen, door de onvoorzigtige handeling der regering, die de vervaardiging van sterke drank eerder verligt dan bemoeijelikt. Het is een vooroordeel dat men in het koude noorden sterke drank moet drinken.

VOLKSMIDDELEN TEGEN DE SLAGENBEET. —

In het Tijdschrift van Nederlandsch Indië van 1846, in de *Biang Lala* van 1852 en 1853, werden omtrent den *rhinoceroshoorn* mededeelingen gedaan, die aan het wonderdadige grenzen. Wij laten den ophef omtrent dit middel en zijne aanprijzing in die mededeelingen voor rekening der schrijvers. Ons bezemen ze door het fabelachtige wat er in voorkomt en door het gemis aan alle bevestiging door wetenschappelijk onderzoek van deskundigen voorzeker niet het minste vertrouwen in, maar wij brengen alléén de vermelde hoofdzaken, als bijdragen tot de kennis van aangeprezen

volksmiddel, over.

In de eerste mededeeling in 1846 van den Heer P. W. HOFLAND te Pasoeroean werd melding gemaakt van proeven met kleine stukjes rhinoceroshoorn, ongeveer $\frac{1}{2}$ streep dik en van een omvang van een *gobang* genomen. Bij vijf personen, die door slangen gebeten waren, werden die stukjes, na twee of drie minuten in azijn te zijn gelegd, op de wond gedaan. Binnen een half uur waren die personen genezen. De hoorn doet eene buitengewone werking; legt men dien eenigzins van de plaats, waar de slang gebeten heeft, verwijderd, trekt hij ouwillekeurig naar die plaats toe! Als men den hoorn er weder afneemt en een half uur in melk of water legt, om het vergif er uit te laten trekken, is hij weder zoo goed als te voren.

Een tweede mededeeler in de *Biang lala* gelooft niet aan de magnetische aantrekkingskracht van wond en hoorn, ook niet aan de genezing binnen een half uur. Hij vindt het beter, dat men den hoorn op de wond selvelegt. Zijne proefnemingen leerden hem, dat, zoodra de hoorn zich op de wond vastbecht, de gekwetste dadelijk verlichting voelt. Men moet zich wel onthouden den hoorn van de wonde af te trekken, maar afwachten tot deze er van zelve afvalt, iets dat gewoonlijk tuschen 16 à 24 uren geschiedt. Men bespeurt alsdan aan den binnenkant van den hoorn een paar droppels vocht als zuiver water, zijnde *het uitgetrokken vergif*. Gedurende de aanwending, en vooraf in den beginne, gevoelt de patient een kriebelachtig en jeukend gevoel, dat echter langzamerhand ten eenemale verdwijnt.

»S. heeft inlanders gezien, door vergiftigde slangen gebeten, die, bereids onmagtig en blaauw opgeret, als dood ter nederlagen (bewijs, dat het vergif zich geheel door het bloed verspreid had), door de aanwending van den hoorn reeds den volgenden dag in staat waren hunne werkzaamheden te hervatten.»

»Nadat het schijfje hooru van de wonde is afgefallen, legt men het eenige minuten in kokenden azijn en niet in melk of water, zoo als de berigtgever in het Tijdschrift van Nederlandsch Indië meldt; een diergelyk stukje hoorn kan verschillende reizen gebruikt worden en verliest niets van zijne kracht.»

»Het gebruik en de waarde van den rhinoceros-hoorn schijnt thans langzamerhand onder de bewoners der Soenda-landen bekend te worden, daar zij den hoorn niet dan voor den vijf of zes dubbelen prijs van vroeger afstaan.»

»Eenige jaren geleden (1848 & 1849) kocht men een rhinoceros-hoorn van middelmatige grootte, in de omstreken van Garoet, waar zich, en vooral op de nabijliggende Telaga Bodas, eene menigte rhinocerosen bevinden en zoo ook op Tjikandang en Bodjong Rando, aan de zuidkust der Preanger, voor 8, 9 en 10 gulden, terwijl men thans niet, dan met vele moeite, voor 40, en 45 en 50 gulden zulk een hoorn erlangt.»

»Het is bekend dat de Chinezen dezen hoorn ten allen tijde als medicijn hebben beschouwd, om verloren krachten terug te erlangen; of de hoorn dat effect heeft is

ons onbekend; zeker echter is het, dat de Chinezen dien hoorn zooveel mogelijk opkopen.

»Wij herinneren ons, in vroegere jaren, van Persische, Arabische en Chinese vorsten te hebben gelezen, die nimmer dan uit prachtig gemonteerde drinkhoornen eenige drank tot zich namen, uit vrees van vergiftigd te worden, daar toch die hooru (waarschijnlijk die van den rhinoceros) onmiddellijk den drank, wanneer er vergif in aanwezig was, aan het bruisen bragt en uit den beker wierp!«

»Zoude de rhinoceros-hoorn in het moederland niet, met het beste gevolg voor de genezing van den dollen hondsbeet kunnen worden aangewend? vraagt die mededeeler.

Wij vorgaten nog, dat hij zegt tijdens zijn lang verblijf in de Soenda eilanden de gelegenheid gehad te hebben, ten minste een twintigtal inlanders door de aanwending van den rhinoceroshoorn van slangenbeet genezen te zien.

Naar aanleiding dezer mededeelingen volgde een derde berigt van den Heer SEYS, postopziener te Tandjong Oost, over de genezing van een inlander, die drie dagen na de beet eener slang geheel opgezwollen was, en bij wien het vergif zoodaig door het gansche lichaam was gedrongen, dat hem de tanden los in de mond stonden. Eene proef met den rhinoceroshoorn werd genomen, waarna reeds dadelijk verlichting, na weinige dagen groote verbetering en na 12 dagen geheel genezing volgden.

Men ziet hier uit, dat de berigtgevers weinig overeenstemmen in hunne waarnemingen. Terwijl de eerste allen in een half uur genezen zag, ontkent dit de tweede, en geeft de derde een verhaal, dat, zoo het waarheid behelst, gewis nog eene andere darding toelaat, dan genezing door rhinoceroshoorn. Overigens blijkt reeds uit een reisverhaal naar de Kaap de Goede Hoop en de binnenlanden van Afrika in 1802 en 1803, dat daar in dien tijd aan den rhinoceroshoorn de eigenschap van tegengif te zijn, en het gif uit de bokalen uit te werpen, reeds werd toegeschreven.

De *Slangensteen* schijnt door dit middel op den achtergrond te worden geschoven, hozeer de volksmening was dat de beet eener vergiftige slang dikwijls op eene wonderdadige wijze, door de oplegging daarvan wordt genezen en voorbeelden worden opgesomd, waarin bij de hevigste verschijnselen van vergiftiging toch de kracht van den aangebragten slangensteen een gelukkigen ommekeer in de kwaal deed ontstaan, en eene algeheele herstelling ten gevolge had. »Hoe spoediger men na het ontvangen van eene beet, den steen, na dien in melk ververscht te hebben, op de wonde legt, hoe spoediger de herstelling volgt. De steen kleeft op de wond, en laat niet los, dan nadat alle gevaar geweken is.»

Nog krachtiger middel schijnt de *slangenplant* van Zuid-Amerika, de *Bejuco di Guaco*, waarvau het sap der bladeren een boproefd tegengif tegen alle vergiftige slangenbieten daarsielt. De *Guaco* is eene soort van wilg met donker groene bladeren en violetkleurige en

gele bloemen, welke in trossen groeijen. Zij bloeit onder de schaduw van andere boomen aan de oevers der beken, en wordt in de koudere bovenlanden niet gevonden, in welke zich echter ook geene slangen ophouden. Men kan het uit de bladeren getrokken sap zoowel tot genezing van de beet, als tot praeservatief middel, drinken en in het laatste geval kan men straffeloos de gevaarlijkste slangen aanraken. Langen tijd bleven deze eigenschappen van de *Guaco* als een groot geheim verborgen, dat slechts aan weinige inboorlingen van Zuid-Amerika bekend was. De ingewijden verwierven zich door die kennis aanzienlijke belooningen, zoowel van hen, die door slangen waren gebeten als van de nieuwgierigen, die de proefstukken dezer slangentemmers kwamen bijwonen. Thans echter is de geneeskundige kracht dezer plant overal bekend, en hare uitwerking wekt bij niemand meer de verbazing op.

Inenting van een infusie van de *Guaco*, het innemen van een paar eijerlepeltjes, zelfs het kaauwen van de bladeren wordt voldoende gerekend. Dit voorbehoedmiddel wordt behalve door slangentemmers, ook door hen gebeygd, wie hun beroep, zoo als dat van slager of houthakker in de dichte zuidelijke wouden, waar het van gevaarlijke kruipende dieren wemelt, roept.

De legende, welke de Indianen omtrent de ontdekking van dit reddend middel opdschetsen, heeft iets aantrekkelijks. In de warme landen, zegt men bestaat een vogel van de soort der gieren, de *Gavillan* genaamd, wiens hoofdvoedsel uit slangen bestaat. Wanneer deze roofvogel op zijn slagtoffer jagt maakt, stoot hij een luiden, centoonigen kreet uit, welks geluid het woord "*Guaco*" teruggeeft. De Indianen verbeelden zich, dat die kreet dient om de slangen te roepen, over welke deze vogel eene gehelmzinnige magt uitoefent en dat dit geluid haar uit hare verborgene holen te voorschijn roept. Tot dusverre de overlevering. Wat nu volgt behelst de waarheid: de inboorlingen verzekeren, dat de *Gavillan*, bevorens de slangen aan te raken, steeds van de bladeren der *Guaco* eet. Toen men dit waarnam, kwam men op het vermoeden, dat deze plant een tegengif inhield en het onderzoek bevestigde dit volkomen (!).

De mededeeling van deze volksmiddelen zijn gedeeltelijk een gevolg van het in het vorige jaar gebeurde met een oppasser in de zoölogical-garden te Londen (zie Weekblad II, p. 495). Van daar de aandrang waarmede in N. I. die zaak in de laatste maanden werd behandeld.

KOFFIJ EN HARE VERVALSCHINGEN. — Reeds voor ongeveer twee jaren verklaarde de reeds meermalen in ons blad genoemde *Analytical Commission* op grond van hare onderzoekingen, dat het bijna onmogelijk was, zich te Londen echte gemalen koffij aan te schaffen, dat zij niet alleen bijna standvastig in hoogen mate vervalscht werd met cichorei, gebrande suiker enz. doch dat ook tot vervalsching der cichorei een aantal verschillende meer of min voor de gezondheid schadelijke artikelen gebeygd worden. De vervalsching

van koffij met cichorei, was toen door een besluit van den minister van financiën gewettigd, het zeldzaam voorkomen van zuivere koffij kon dus geene verwondering baren. Nadat er reeds van verschillende kanten met kracht bij de regering was aangedrongen, op de intrekking van genoemd besluit, en reeds verschillende ministeriën elkander opgevolgd, zonder dat in dezen eenige maatregelen werden genomen, vestigde de tegenwoordige Min. van financiën eindelijk zijne aandacht op de zaak. Hij ziet geen bezwaar in eene vermenging van cichorei met koffij, doch bepaalt eenvoudig, dat dit mengsel zal moeten verkocht worden in pakketten, met het opschrift "mengsel van cichorei met koffij," op de buitenzijde gedrukt, op boete van 100 pond st. voor hen die de gemelde woorden weglaten.

Ten etude zich te vergewissen of de wet, dus veranderd, den eerlijken handelaar beschermt of de belangen van het publiek waarborgt, heeft de *Anal. Com.* nogmaals een aantal monsters van koffij, bij verschillende handelaars gekocht, aan een onderzoek onderworpen, en deelt daarvan de resultaten in *The Lancet* van 25 April mede. Deze leerden dat van 34 monsters, die alto voor koffij gekocht waren, slechts 3 zuiver waren, terwijl niet minder dan 31 verschillende hoeveelheden cichorei bevattenden, sommigen voor $\frac{1}{2}$, de meeste voor de helft, eenige bestonden bijna geheel uit cichorei. Dertien der monsters droegen het bovengemelde opschrift niet, ofschoon 10 daarvan met cichorei vervalscht waren. Als een bewijs van de wijze waarop de kooplieden volgens de bedoelingen van de regering ten opzichte van dit opschrift handelen, kan dienen, dat velen de letters daarvan door eene vouw van het papier, waarin de koffij gepakt is, verbergen, of er een tweeden omslag omhoen doen, waarop het opschrift ontbreekt. Bovendien veronderstelt het nieuwe besluit, dat iedereen, zoowel man, vrouw als kind, die koffij koopt, lezen kan, terwijl een groot aantal der bevolking van het vereenigd koninkrijk daartoe niet in staat is. De commissie zegt, dat het resultaat van haar onderzoek in een opzigt eene bepaalde verbetering heeft leeren kennen, namelijk dat in geen geval een ander mengsel buiten de cichorei werd ontdekt. Men zou echter hieruit een verkeerd besluit trekken, wanneer men waande dat de vervalschingen der cichorei hadden opgehouden. De commissie heeft van eene geloofwaardige zijde vernomen, dat er eene der voorsteden van de hoofdstad eene fabriek bestaat, die zich uitsluitend bezig houdt met de vervaardiging van eene valsche cichorei, die geheel uit gerooste wortelen bestaat, terwijl eene tweede cichorei verzendt, die in hoogen mate met gerooste bedorven scheepsbeschnit is vervalscht. Zij besluit haar rapport met te zeggen, dat het jongst besluit ter regeling van den verkoop van koffij en cichorei afgekeurd wordt door de reden, de regtvaardigheid en door zijne praktische toepassing.

MIDDEL TEGEN DE KRAMP BIJ CHOLERALIEDERS. — GUYON, de inspecteur van de militaire gezondheidsdienst in Afrika, doelde dit middel aan de

NEDERLANDSCH
WEEKBLAD

VOOR

GENEESKUNDIGEN.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. J. P. GILDEMEESTER.
A. H. ISRAËLS.

Dr. J. PENN.
J. M. SCHRANT.

Dr. J. W. R. TILANUS.
J. ZĒEMAN.
CALIFORNIA

DERDE JAARGANG.

AMSTERDAM,
C. G. VAN DER POST.
1853.